

Botanikintresset tycks för närvarande uppleva ett uppsving i vårt land, vilket bl.a. visar sig i att man i många landskap är i full färd med att producera nya landskapsfloror. Detta medför att ett ganska stort antal människor under växtsäsongen strövar kors och tvärs i markerna för att hjälpa till med inventeringsarbetet.

PROJEKTET "VÄRMLANDS FLORA"

Sedan ett par år tillbaka har även värmländska botaniker gett sig i kast med uppgiften att få fram en ny värmlandsflora. Arbetet leds här av Värmlands Botaniska och Naturhistoriska Förening, och förhoppningen är att denna flora skall kunna presenteras om cirka tio år.

Inom Kristinehamns kommun är det Sällskapet för Naturskydd som organiserar inventeringsarbetet. För närvarande är ett tjugotal personer mer eller mindre engagerade i botaniserandet, och fler är välkomna att hjälpa till.

Hur bär man sig då åt, när man skall inventera ett helt landskaps kärlväxter? Man utgår från de rutor på fem gånger fem kilometer som sammanfaller med de ekonomiska kartbladen. Det innebär att Kristinehamns kommun omfattar ungefär fyrtio rutor, och för hela Värmland är antalet närmare 950. En eller ett par personer åtar sig ansvaret för en sådan ruta, men punktin-satser av andra intresserade är också värdefulla. Inom rutan tar man reda på vilka naturtyper (mosse, vägkant, skogsbyrn, ängsmark etc.) som är representerade, och sedan besöker man vid olika tillfällen alla biotoperna och gör en noggrann inventering av de kärlväxter som finns där. För vanliga arter noterar man bara att de förekommer inom rutan, medan man för övriga anger lokalerna så noggrant som möjligt.

ANDRA INVENTERINGAR

Förutom att ha deltagit i projektet "Värmlands flora" har Sällskapet också utfört andra växtinventeringar under åren 1982 och 1983. Dels har vi med miljö- och hälsoskyddsnämnden som uppdragsgivare gjort inventeringar, som skall ligga till grund för en revidering av kommunens naturvårdsinventering, och dels har vi på uppdrag av energiverksstyrelsen undersökt några mos-sar, som kan vara aktuella för torvutvinning.

Skogsvicker — en typisk hyperitväxt.

Foto: Thord Qvick.

NÅGRA INVENTERINGSRESULTAT

Det bör påpekas att jag i detta sammanhang bortser från naturreservaten Nötön och Kummelön, som redan tidigare inventerats och beskrivits. Allmänt kan sägas att vår kommun är ganska artfattig när det gäller floran. Det finns dock förutsättningar för en något rikare vegetation i anslutning till de hyperitberg som sticker upp här och var. Hyperit är en mörk, basisk bergart, som kan sägas ge en viss kalkverkan i marken. En känd hyperitlokal finns vid Östervik, där de välbekanta blåsipporna gynnas av hyperitförekomsten. Beträffande detta område hänvisas till Erik Fjällmans artikel i denna bok.

Skinnerudsområdet

Från Östervik går ett hyperitstråk norrut över Dammängen—Marielund—Skinnerud till Klämmeshöjden. Vid en inventering av området mellan Dammängen och Klämmeshöjden har bl.a. följande mera krävande arter påträffats: svartbräken *Asplenium trichomanes*, hällebräken *Woodsia ilvensis*, getrams *Polygonatum odoratum*, nattviol *Platanthera bifolia*, skogsknipprot *Epipactis helleborine*, hassel *Corylus avellana*, trolldruva *Actaea spicata*, blåsippa *Hepatica nobilis*, sötvedel *Astragalus glycyphyllos*, skogsvicker *Viccia sylvatica*, vippärt *Lathyrus niger*, lind *Tilia cordata*, underviol *Viola mirabilis*, skogstry *Lonicera xylosteum* och skogsolvon *Viburnum opulus*.

Bergsjön

Vid Bergsjön finns en del ovanligare arter inom vissa områden. I dikena längs vägen till Arvidstorp växer exempelvis brunklöver *Trifolium spadiceum* och skogsklocka *Campanula cervicaria*.

I och intill en liten f.d. beteshage vid Arvidstorp kan man hitta darrgräs *Briza media* och nattviol.

I norra delen av Varrvikshöjdens östsluttning finner man i skogen en del kalkgynnade växter såsom blåsippa, vårärt *Lathyrus vernus*, underviol och vispstarr *Carex digitala*.

I en liten ravin strax söder om Sjöändans station växer hassel, lind och trolldruva.

Längs järnvägen upp mot Grenviken förekommer här och var vitfryle *Luzula luzuloides*, en sällsynt art, som i Hård av Segerstads flora nämns från tio platser i Värmland.

Karabykullarna

Karabykullarna är ett hyperitområde, som sedan gammalt är känt för sin rikare flora. På senare år har dock en del avverkningsgjorts, vilket förändrat växtligheten en del. Vid inventeringar under år 1982 har man dock funnit följande mindre vanliga arter: vispstarr, ormbär *Paris quadrifolia*, getrams, rödblåra *Melandrium rubrum*, trolldruva, slätterblomma *Parnassia palustris*, skogsvicker, häckvicker *Viccia sepium*, vårärt, sötvedel, underviol, grön pyrola *Pyrola chlorantha*, ögonpyrola *Moneses uniflora*, stinksyska *Stachys sylvatica*, kungsljus *Verbascum thapsus*, skogstry, stor blåklocka *Campanula persicifolia* och skogssallat *Lactuca muralis*.

Getrans förekommer här och var inom kommunen.

Foto: Thord Qvick.

Åskullarna i Visnum

Mellan Visnums kyrka och Nybble höjer sig fem åskullar över sandslätten i Vismans dalgång. De utgör en del av en rullstensås, den s.k. Visnumsåsen, som sträcker sig från Kolstrandsviken i söder till Blomsterhult i norr.

Sommerstaåsen är den lokal som innehåller de mest intressanta arterna. Dit hör först och främst backsippan *Anemone pulsatilla*, som normalt finns i ett stort antal här. Dessutom märks de högväxta arterna mörkt kungsljus *Verbascum nigrum* och rockentrav *Turritis glabra*. Även backnejlikan *Dianthus deltoides* är vanligt förekommande.

Åsen vid Vall uppvisar också en ganska intressant flora som till stora delar liknar Sommerstaåsens. Bland mindre vanliga arter kan nämnas ormbär, backnejlika, rockentrav, gullklöver *Trifolium aureum*, skogsolvon och vänderot *Valeriana sambucifolia*.

Bäckdalarna

Varnans, Vassgårdaälvens och Lötälvens bäckdalar har inventerats nedströms Spjutbäcken, Stakängen och Bråten. I dessa dalgångar kommer undersökningarna att fortsätta, men inventerarna kan redan nu framhålla vissa områden som speciellt värdefulla ur botanisk synpunkt.

Det gäller större delen av Varnans dalgång, men kanske särskilt området något hundratal meter ovanför och nedanför Kinesbron. Ett fint område med centralt läge är också den sydöstra älvkanten mellan Björklundsbron och Jakobsbergsskolan.

Vassgårdaälven har i höjd med Björkebol skurit ut en liten ravin i ett vackert barrskogsområde. Därifrån till Bjurtjärnsvägen slingrar sig älven fram genom sänkor

med rik och karaktäristisk sankmarksvegetation med exempelvis igelknopp *Sparganium simplex* och bredkaveldun *Typha latifolia*. Ett värdefullt område finns också mellan Kvarndammen och Mellankvarnsbron med olika typer av våtmarksvegetation.

Varnumsvikens inre del

Inventeringsresultatet från Varnumsvikens inre del gäller vattenområdet och själva strandlinjen. I övrigt kommer fortsatta undersökningar att ske inom områdena i anslutning till viken.

Bladvassen *Phragmites communis* dominerar kraftigt i viken och har förkvävt bland annat den tidigare förekommande blomvassen *Butomus umbellatus*. Risken finns att även andra arter, exempelvis den här och var förekommande nordnäckrosen *Nymphaea candida*, utrotas om inte vassen bekämpas.

Bland övriga vattenväxter kan nämnas dyblad *Hydrocharis morsus-ranae*, igelknopp, stor igelknopp *Sparganium erectum*, svalting *Alisma plantago-aquatica* och pilblad *Sagittaria sagittifolia*. Vid stranden förekommer den ovanliga arten strandskräppa *Rumex maritimus*, som torde vara en relik från littorinatiden. Dessutom finns här bland annat den giftiga sprängörten *Cicuta virosa*, bredkaveldun, jättegröe *Glyceria maxima* och tiggarranunkel *Ranunculus sceleratus*.

INVENTERINGSARBETETS FORTSÄTTNING

Förutom arbetet med "Värmlands flora" kommer vissa undersökningar att utföras för miljö- och hälsoskyddsnämndens räkning. Det gäller närmast en fortsättning av påbörjade inventeringar i Varnumsvikens inre delar och Varnans dalgång. Nya inventeringsområden blir Visnums Stormosse och östra delen av Riksmossen i Ölme.

LITTERATUR OM VÄXTINVENTERINGARNA

Resultaten av de växtinventeringar som genomförts i kommunen 1982—83 har publicerats i nedanstående redogörelser, som den intresserade kan beställa utan kostnad från miljö- och hälsoskyddsnämndens expedition.

Ahlstrand, B. 1983. Botanisk inventering av åskullarna mellan Visnums kyrka och Nybble. Stencil.

Doverholt, A. 1982. Växtinventering Karabykullarna. Stencil.

Edquist, P. 1983. Karabykullarna. Stencil.

Fjällman, E. 1983. Reviderad vegetationsundersökning, Varnumsviken. Stencil.

Fristedt, I. & Karlsson, G. 1983. Växtinventering i Varnans, Vassgårdaälvens och Lötälvens bäckdalar. Stencil.

Lönnhag, L. 1982. Inventering av kärlväxter i Skinnerud. Stencil.

Lönnhag, L. 1983. Botanisk inventering av området runt Bergsjön. Stencil.